

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

Titulus XXIV. De Donationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

contendis, non enim in illa lege agitur de privilegio publico, sed tantum personæ concessio, quod etiam in Clerico admittimus, ut, si privilegium Clero certæ Provinciæ concessum sit, ut alibi ad solutionem cogi non possit, valebit huic Clericus renunciare, quia tantum respicit personas *cap. 17. de for. compet.*

50 Interim non diffitemur, Clericum beneficio *competentiæ* posse *tacite* renunciare, per actum nimirum contrarium negando debitum, aut nolendo

præstare cautionem de solvendo, cum ad pinguiorem fortunam pervenerit, sicut in simili tacite renunciare potest privilegio *fori*, si scilicet habitum Clericalem deponat, & ut Laicus incedat secundum *Trid. Sess. 23. de Reform. c. 6.* Ratio autem cur hic plus possit renunciatio *tacita*, quam *expressa*, hæc redditur à P. Wiestner ad *h. t. num. 29.* quod *tacita* vim ex dispositione juris habeat, *expressa* verò ex voluntate Clerici, unde illa jure sustinetur, sicut hæc posterior jure destituitur.

TITULUS XXIV.

De Donationibus.

HAstenus de illis contractibus actum est, qui vel paciscentium utrumque, vel alterutrum certis quibusdam quasi vinculis ita ligatum tenent, ut citra alterius injuriam alter ab hoc nexu se sua sponte solvere nequeat, qui propterea contractus *onerosi* audiunt. Succedit jam *Donatio*, quæ, quod nulla lege, aut homine cogente fiat, *l. 29. ff. de Donat. negotium merè gratuitum* (saltem si ejus initium spectetur) dicitur.

§. I.

Quid, & quotuplex sit Donatio?

SUMMARI A.

1. Donatio describitur.
2. Quam aliqui contractibus accensent.
3. Nos meliori fundamento negamus.
4. Ad textus oppositos respondemus.
5. 6. Reliquæ particule datæ definitionis explanantur.
7. Donatio regulariter non præsumitur.
8. Donatio alia est inter vivos, alia mortis causâ.
9. Alia perfecta, alia imperfecta, ad quam potiores Donationum species reducuntur.

Donatio sic dicta à dono, quasi doni datio *l. 35. §. 1. ff. de mort. caus. donat.* communiter descri-

bitur, quod sit actus, quo liberalitatem nostram erga alterum acceptantem exercemus.

(N n)

Di-

2 Dixi I. *Actus*, sed qualis? an *pacti*, vel *contractus* nomine insigniendus? Ita visum est Bartolo in l. 35. C. h. t. Jul. Clar. 4. sent. §. donatio quest. 1. Gomez lib. 2. var. resolut. 4. Cujacio in paratit. C. h. t. Zoëtio in Decret. h. t. & multis aliis. Faciunt pro ipsis textus in l. 17. C. de fid. instrum. l. fin. C. de bon. qua liber. l. 8. C. de Præscript. 30. vel 40. ann. l. 7. C. de his, qua vi metusve, ubi donatio expressè contractibus annumeratur. Accedit ratio, quod nomen specificum habeat, & hodie instar aliorum contractuum actionem producat.

3 Sed melius negatur, donationem *contractus* nomine venire, tum propter l. 14. ff. de Precar. ubi *precarium* donationi æquiparatur, donatio verò contractui sive negotio opponitur l. 18. ff. h. t. l. 58. ff. de donat. inter vir. l. 6. §. 6. ff. Mand. l. 20. §. 46. ff. locat. l. 12. ff. de jur. dot. tum, quod omnis *contractus* pariat obligationem, & actionem §. 1. I. de act. §. 1. §. 2. I. de obligat. donatio autem nec unam nec alteram producat l. 18. ff. h. t. tum quod omnis *contractus* sit vel *bonæ fidei*, vel *stricti juris*. §. 28. I. de act. jam verò donatio non est *contractus bonæ fidei* l. 22. ff. h. tit. nec etiam *stricti juris* per d. l. 14. ff. de Precar. ubi donatio negotio opponitur.

4 Unde ad textus oppositos dupliciter respondetur. I. quod illa verba, *vel alterius cujuscunque contractus* commode possint ad reliquos *contractus* ibidem recensitos referri. II. quod in cc. ll. nomen *contractus* latè & improprie sumatur, quod in jure haud infrequens est, ut patet ex l. 23. ff. de R. J. ubi *Precarium* *contractus* vocatur, non utique

proprie talis propter cit. l. 14. ff. de Precar. similiter in eadem l. 23. tutela, & negotiorum gestio. vocantur *contractus*, de quibus tamen constat, quod *contractus* verè tales non sint. tt. Inst. de oblig. qua ex quasi contract. Alterum, quod donatio nomen specificum habeat, falsum est, quia prædicatur de donatione mortis causa, & aliis donationibus ob causam factis, quæ non numero, sed specie differunt, ut inferius patefiet. Quod verò donatio pariat actionem, id non habet ex primordiali sua natura, ut patet ex l. 18. ff. h. t. sed ex speciali beneficio l. 35. C. h. t. ab Imperatore Justiniano concessio. Verius ergo est, donationem de rigore juris non esse *contractum* strictè dictum, licet improprie *contractus* dici possit, quam tamen parvi momenti quæstionem esse putat P. Haunold. part. 3. tract. 9. cap. 2. contro. 1. num. 140. licet ipsemet fateatur, in praxi donationem sub nomine *contractus* comprehendi in *favorabilibus*, non verò in *odiosis*, & ideò, si à Magistratu *contractibus* quoddam onus adjiceretur, donationes non censentur esse gravatæ.

Dixi II. In definitione, *quo liberalitatem nostram exercemus*, per quas particulas donationem non tantum à *contractibus* onerosis removemus, sed etiam donationem proprie talem, ab aliis donationis speciebus abusive talibus distinguimus, ut à donatione *remuneratoria* donatione *propter nuptias* &c. Proprie enim is donare dicitur, qui ob nullam aliam causam dat, quam ut liberalitatem & munificentiam suam exerceat.

Dixi III. *Erga alterum acceptantem*, quibus verbis indigitatur differentia do-

na-

nationis à legato, quod acceptationem legatarii non desiderat, & insimul ostenditur, per acceptationem donatarii donationem in ordine ad obligationem, & actionem producendam primùm efficacem reddi, cùm antecederet ad nutum donantis donatio revocari possit, l. 2. §. 6. l. 10. ff. h. t.

7 Priusquam ad divisionem progrediamur, obiter notandum est, donationem regulariter non præsumi, nisi fortè tunc, cùm quis prudens nullo jure cogente aliquid dat l. 29. ff. h. t. ita, ut alia interpretatio, aut conjectura fieri non possit. l. 25. ff. de probat. *cujus enim per errorem dati repetitio est, ejus consultò dati donatio est.* l. 1. C. de cond. indeb. l. 53. ff. de R. J. Vid. Menoch. de arbitr. casu 88.

8 Donatio abit in donationem inter vivos, & mortis causa. Illa exercetur citra cogitationem mortis, vel mortalitatis, & censetur donans magis donatarium, quàm se ipsum amare. Ista intuitu mortis, vel mortalitatis exercetur, & est quasi conditionata, ut dominium rei donatæ & traditæ in donata-

rium irrevocabiliter transire non faciat, nisi morte donantis secuta l. 35. §. 1. ff. de mort. caus. donat. & ideo donator in tali casu præ donatario se magis dilexisse videtur.

9 Donatio rursus alia est perfecta, alia imperfecta. Illa ex nudo liberalitatis motivo, hæc concurrente alia causa exercetur. Ad hanc posteriorem pleræque species donationis referuntur, ut donatio remuneratoria, quæ fit pro præstito beneficio vel officio ex debito gratitudinis, & potest exerceri non tantum erga illum, qui nos sibi suis meritis obstrinxit, sed etiam erga alium ipsi conjunctum, puta, filium, uxorem &c. Donatio sub modo, Donatio dotis, quæ fit marito ab uxore vel nomine uxoris ab ejus parente, aut alio propter supportanda onera matrimonii l. 20. C. de J. D. Donatio propter nuptias, quæ constituitur uxori à marito, vel alio ejus nomine intuitu dotis l. fin. & auth. eò decursum C. de donat. ante nupt. sed de his duabus speciebus, uti & de Donatione inter virum & uxorem in lib. 4. Decret. ex professo agemus.

§. II.

Quinam inter vivos donare possint?

SUMMARI A.

10. Donare possunt, qui liberè contrahere, & res suas liberè administrare possunt. 11. Quid de Prælati Ecclesiæ? 12. Quenam dicantur res immodicæ? 13. Quid peculiè circa donationes & dotationes Episcoporum jure cautum sit? 14. Prælati vetantur ditare suos consanguineos, id quod cum certis limitationibus accipiendum est. 15. Donatio inter parentes, & liberos non valet. 16. Sicut nec à filiofamilias. 17. Quid de uxore circa donationem rei dotalis, & reo criminis capitalis?

10 Donare possunt omnes, qui contrahere possunt, & liberam rerum suarum administrationem habent *l. 21. C. Mand.* unde liquet, pupillos, & Minores, sine tutoris, vel curatoris autoritate donare non posse *§. 2. Inst. Quib. alien. licet.* multo minus religiosos, qui nil proprii habent; quod si tamen administratio bonorum Monasterii ipsis commissa sit, ut œconomis, procuratoribus, possunt hi aliquas alienationes, & donationes facere, quatenus superior, consuetudo, aut statuta Ordinis, locique permittunt. *Molin. disput. 276. num. 3.* Idem dicendum de Religiosis beneficiatis, quia & illis libera administratio Ecclesiæ suæ permissa est. *Layman. lib. 3. tract. 4. cap. 12. n. 9.*

11 Quid verò de Prælatiis dicendum, num illis manus quoque ita ligatæ sunt, ut de bonis Ecclesiæ liberales, & beneficos exercere se nequeant? Resp. cum Prælati procuratores sint rerum Ecclesiasticarum, non domini, ut dicitur in *cap. 2. h. tit.* & conditionem Ecclesiæ meliorare possint, deteriorem vero reddere non debeant *cap. 1. de in integr. restit.* donatio verò species alienationis sit *cap. 5. de reb. Eccles. alien.* ideò donationes mere liberales facere non possunt, nisi modicæ illæ fuerint, & loci consuetudine probatæ *cap. 3. h. tit.* secus donationes immodicas, si factæ fuerint, repetere poterit successor tam à Clericis, quàm à Laicis, imo & Prælati donans, quamdiu ab administratione remotus non est. *d. cap. 2. h. tit.* nisi causa justa, & debitæ solennitates intervenerint juxta dicta in *tit. 13. hujus libri.* Ipsas verò donationes modicas vel ideo facere Prælati non prohibetur, quod per easdem benevolentia hominum...

concilietur, sicque Ecclesiis utiles sint; multo magis autem similes donationes moderatas facere poterit ex causa pietatis & misericordiæ, sive titulo *elemosynæ.* Item remuneratorias, in compensationem meritorum erga Ecclesiam, vel ejus membra, quæ, si valde magna fuerint, poterit etiam donare rem Ecclesiæ immobilem, præmissis tamen tractatu, & aliis juris solennitatibus. *c. 66. C. 12. Q. 2. Panormit. in cap. 5. h. tit. n. 6.*

Quænam dicantur donationes *modice*, vel *immodice*, una certa regula definiri nequit, sed id sagaci judicis arbitrio relinquendum videtur, qui pensatis circumstantiis reddituum Ecclesiæ, qualitate donantis, & donatarii &c. illud æstimabit. *Molina disp. 144. n. 20.* existimat, donationem non fore *immodicam*, si Prælati vel Episcopus, qui annuos redditus numerat 10000. 500. donet.

Circa donationes, sive dotationes **13** Episcoporum peculiare jus statutum est in *cap. penult. h. tit. & cap. 74. C. 12. Q. 2.* ut, si Ecclesiam, vel Monasterium in sua Diocesi extruant, hoc ex rebus Ecclesiæ suæ usque ad *quingagesimam* partem, illam verò usque ad *centesimam*, & non ultra etiam sine consensu sui Capituli semel, vel successivè dotare possint, quia dotatio, vel donatio hæc censetur fieri ex necessitate, & obligatione juris. *Panormit. ad cap. 9. de his, quæ fiunt à Prælat. n. 4. & ad cap. penult. h. tit. n. 7.* quod autem ultra donare non possint, ideò providè constitutum est, ut nimirum Episcopis incautè largiri volentibus occurratur, & cui tribuit, novæ scilicet Ecclesiæ, vel Monasterio subsidium conferat, cui verò tollit, scilicet Ecclesiæ suæ gravia dam-

na non infligat: durum enim est, propriis agris sitientibus, aliena prædia irrigare *l. 6. Cod. de Servit.* Sed hoc duntaxat procedit in donationibus *inter vivos*, non verò per testamentum, aut aliam ultimam voluntatem, quia post tempus mortis Prælatus non amplius habet administrationem rerum Ecclesiæ. Panormit. ad *d. cap. penult. h. t. n. 9.*

14 Interim Prælatos quoscunque illius constitutionis perpetuò memores esse cupimus, quam PP. Concilii Trident. *Sess. 25. cap. 1. de Reform.* sanxere, ne scilicet ex reditibus Ecclesiæ consanguineos, familiarésve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ DEI sunt, consanguineis donent. Interea tamen, ut bene notat Navarr. *de redit. Eccles. q. 1. Monend. 27. num. 4.* bona Ecclesiæ aliàs in feudum, vel emphyteusim concedi solita Prælatus æquè, imò cæteris paribus magis consanguineis suis concedere poterit, quàm extraneis, ne sint deterioris conditionis, eo solum ex capite, quod consanguinei sunt. Imò si tales consanguinei pauperes sint, etiam juxta Trid. cit. *Sess. cap. 1. ibi: sed, si pauperes sint, iis, ut pauperibus distribuant* &c. & secundum ordinem charitatis ante alios pauperes ipsis succurrere poterunt, & quidem pro ratione status Episcopi, ut, licet aliàs congruam sustentationem haberent, hic & nunc tamen in Episcopi, vel Prælati domo honestè conspici possint. Ita Navarrus.

15 Quæres I. An donatio inter parentes, & liberos in potestate constitutos consistere valeat? Resp. negativè. Textus in *l. 11. § 17. C. h. t. & l. 25. C. de donat. inter vir. & uxor.* quod enim filiofamilias à patre datur, in peculio

profectio, adeoque dominio patris est, & pater non tam filio, quàm sibi ipsi donare videtur. Donationem tamen remuneratoriam, & ob causam v. g. studiorum, militiæ, dotis &c. patrem filio facere posse tradunt DD. communiter ad *l. 2. C. de inoffic. donat.* dummodo in donatione remuneratoria merita non sint merè obsequialia, & rei donatæ æquivalent, ac per filium in dubio probentur. Menoch. *lib. 3. Præsumpt. 29.* imò dicta donatio, etsi ab initio non subsistat, si tamen non revocatur, morte donatoris, adinstar donationis inter conjuges, vel etiam emancipatione confirmatur. *cap. fin. h. t. l. 11. § 17. C. eod.* unde filio emancipato pater rectè donat, imò mater etiam filiofamilias quia in matre ratio patriæ potestatis, & peculii profectiis cessat. Gomez *Var. resolut. lib. 2. cap. 4. in fin.* & alii communiter.

Quæres II. An filiusfamilias extra 16 peculium castrense, vel quasi tale sine Patris consensu donare possit? Resp. negativè quia, sive donet ex peculio profectio, sive adventitio ordinario, utrobique præjudicat patri, ibi in proprietate, hic in usufructu: accedente verò consensu patris non tantum inter vivos, sed etiam mortis causâ donare potest *l. 25. § 1. ff. de mort. caus. donat. l. 7. § 4. § 6. ff. h. t.*

Quæres III. An uxor res dotales 17 donare possit? Item an reus criminis Capitalis donationes facere queat? Resp. ad I. negativè, ita, ut ne quidem consentiente marito donatio rei dotalis valeat. *t. t. ff. C. de fund. dot. de paraphernalibus, quin donare possit, nullus dubito, cum id prohibitum nupiam reperiatur. Berlichius id ita limi-*

tat, nisi aliud haberent statuta locorum specialia. *part. 2. Concl. 17. n. 1.* Ad II. Resp. similiter negativè, si nimirum condemnatio sequatur *l. 15. ff. h. t.* quæ tamen prohibito cessare videtur post *auth. bona damnatorum C. de bon. præ-*

script. Bœhmerus cum Hubero ad *h. t. num. 4.* imo reus perduellionis, etiam, antequam postuletur, donare nequit, sed revocantur donationes ab illo post crimen commissum factæ. *l. 31. §. fin. ff. h. t.* Vid. Hunn. *Vol. 2. disp. 31. thes. 7. q. 67.*

§. III.

Quid, & quantum donari valeat? Et de jure Donatarii.

SUMMARI A.

18. Omnes res in commercio humano existentes donari possunt. 19. Donatio ultra quingentos solidos citra insinuationem fieri prohibetur. 20. Quod tamen non procedit, si diversis temporibus plures donationes factæ sint. 21. Plures casus excipiuntur, in quibus insinuatione opus non est. 22. Bœhmerus negat hoc privilegium extendi ad causas pias quascunque. 23. Contrarium ostenditur. 24. Donatio ultra quingentos solidos sine insinuatione facta tantum quoad excessum invalidatur. 25. Valet donatio omnium bonorum. 26. Solvitur oppositio. 27. Sub donatione omnium bonorum non veniunt bona futura. 28. Jus donatarii exponitur.

18 **D**Onari possunt res omnes in commercio humano existentes, propria, & aliena, & hæc quidem non alio effectu, quàm ut ufucapiendi conditio in donatarium transferatur *t. t. ff. pro donat.* Evictionem tamen donans non præstat *l. 18. §. ult. ff. h. t.* nisi eandem præviè promiserit, aut donatio fuerit remuneratoria; tunc enim, cum se habeat per modum tituli onerosi, evictio semper præstanda est. Stryck. *de Cautel. contract. sect. 3. cap. 9. §. 6.*

19 Circa quantitatem rei donandæ in *l. 36. C. h. tit.* statutum est, ut donatio ultra 500. solidos, sive aureos Hungaricos (ut communiter hodie sumitur solidus) adeoque ultra mille thaleros citra insinuationem apud Magistratum factam, quoad excessum non valeat, per quam legem corrigitur *l. 34. ejusd. tit.*

ubi ad 300. tantum solidos sine insinuatione fieri poterat donatio. Ratio hujus restrictionis est, ut occurratur fraudibus, quæ in donationibus magnæ quantitatis facillè intervenire possunt; & ne cives cum damno reipublicæ immodica, & indiscreta liberalitate sua ad inopiam redigantur.

Quid autem, si quis diversis temporibus plures donationes faciat, quæ conjunctæ 500. solidos excedant, an tunc opus erit insinuatione? Resp. si nihil fraudis intervenerit, insinuatione opus haud esse, quia in simili idem præcipitantiæ & jacturæ periculum militare non videtur. *d. l. 34. §. 3. C. h. t.* Dixi, si nihil fraudis intervenerit. Nam, si donator jam prius animo dolosè concepisset plures ejusmodi permissam summam excedentes donationes successivè fa-

facere, donatio non valeret, quia jura fraudibus opitulari non solent. Quare, ne ejusmodi donationes impugnari valeant, hanc cautelam suggerit Molin. *tract. 2. disput. 178. num. 18.* ut donator illas diversas donationes non uno instrumento cumulet, & temporis quoque rationem habendam esse monet, ita, ut inter ejusmodi donationes non unus, alterve tantum dies, sed longius tempus intercedat, ex quo nempe donatorem satis deliberasse de facta donatione prudenter conjici possit.

21 Ab hac insinuationis lege variæ donationes excipiuntur, & quidem I. donatio à Principe privato facta *l. 34. juncta auth. C. h. t.* II. A Magistratu militum militi facta *l. 36. C. eod.* III. Donatio remuneratoria *l. 27. § 34. §. 1. ff. h. t.* quod tamen ita limita, ut, si talis donatio merita donatarii excederet, quoad illum excessum, utpote merè liberalis, insinuanda foret. Zoëf. ad *ff. h. t. num. 43.* IV. Si juramentum tali donationi excessivæ accedat. Gail. *lib. 2. observ. 39. Clar. quest. 18. n. 2. Azor. part. 3. lib. 11. tract. de Donat. cap. 6. quest. 10.* tale enim juramentum nihil continet bonis moribus contrarium, hoc ipso, quod certis jam enumeratis casibus donatio ultra 500. solidos valide fieri posset: ergo servandum est, cum sine dispendio salutis servari possit. *cap. 28. de jurejur.* Deinde præscripta insinuatio privatam potius, quàm publicam utilitatem respicit, ne scilicet donatores domesticis fraudibus conjunctarum maximè personarum (ut habetur in *l. 27. C. h. t.*) suis bonis priventur, donando prodigaliter, nec dici potest, quod tali modo fraudibus ansa detur, quæ tamen jura per præscri-

ptam insinuationem evitare voluerunt, quia dolo interveniente negatur valere talis jurata renunciatio. Et hanc sententiam Juris Canonici æquitate subnixam in praxi prævalere testatur Stryck. *de cautel. contract. sect. 3. cap. 9. §. 5.* quamvis in puncto Juris Romani contrarium probabilius censeat *arg. l. 5. C. de LL. V.* Ab hac insinuatione immunis est donatio in redemptionem captivorum, refectionem ædium ruina, vel incendio consumptarum facta *l. 34. § 36. pr. nc. §. 1. C. h. t.*

Num verò hoc Privilegium ad alias 22 causas *pias* jure extendi possit, disputatur. Boehmerus hanc extensionem nec Juris Civilis, nec Canonici suffragio subnixam esse contendit in *tract. de jur. Paroch. sect. 5. cap. 1. §. 12.* Nam, cum olim aliæ donationes absque insinuatione tantum valerent usque ad *ducentos solidos*, donatio hæc in redemptionem captivorum cum aliis in piissimas causas factis hoc privilegio aucta fuit à Justiniano Imperatore, in *l. 34. §. 1. C. h. t. § l. 19. C. de SS. Eccles.* ut valeret absque insinuatione usque ad *500. solidos.* Postea verò in *l. 36. C. h. t.* hoc omnibus donationibus in genere tributum est, ut possint absque insinuatione usque ad *500. solidos* fieri, ut adeo donatio ad *causas pias* videatur privilegium suum amisisse, utpote nihil post *cit. l. 36.* singulare, & contra Juris communis tenorem continens, consequenter donatio ad *pias causas* in Jure Civili nullum speciale Privilegium invenit. Et frustra etiam illud quæri in Jure Canonico ostendit, nam *cap. 11. de testam.* ad quod contrariæ sententiæ patroni provocant, tantum loquitur de *legatis ad pias causas* & quæ per ultimam

mam voluntatem *p̄is causis* relinquuntur, quod scilicet in iis non sint sequendæ *LL. Civiles*, unde non possum adduci (scribit Bœhmerus) ut vi hujus Textus affirmem secundum dispositionem Juris Canonici valere donationem ad *causas p̄ias* absque insinuatione.

Adverto hanc Bœhmeri donationem, adversus Ecclesias, & alias p̄ias causas insinuatione non indigere, quia isthæc liberalitas excessiva, aut prodiga non est. Ego quidem Suffragium ex Jure Civili emendicare nolo, sed facile indulgeo, quod hoc jure se causæ p̄iæ vix tueri possint, Jure tamen Canonico satis esse munitas affirmare nullus dubito, non quidem ex *cit. cap. 11. de Testament.* ut Bœhmerus divinat, sed aliunde, & quidem quod *cit. l. 34. § 35. §. fin. C. h. tit.* quæ tantum de redemptione captivorum loquuntur, à Jure Canonico quoad hanc restrictionem approbatæ non sint. Deinde, quod Principes Sæculares in præjudicium bonorum operum (circa quæ apud Bœhmerum, & reliquos *protestantes* perpetuæ sunt feriæ) ac salutis animarum aliquid statuendi potestatem non habeant. Et denique, quod fortior ratio militet in *p̄is causis*, ubi quis propriam animam redimit, quàm in redemptione captivorum, quia *redemptio animæ viri divitiæ ejus. Prov. 13.* neque temerarium dici potest, propter salutem animæ bonis temporalibus se spoliare. Jul. Clar. 4. *Sent. §. donatio quest. 17.* Quapropter nullam vim inferimus *l. 34. § 36. C. d. t.* si concessum ibidem donationi pro redemptione captivorum privilegium propter majoritatem rationis ad causas p̄ias extendamus, prout idipsum in *dissert.*

præambula hujus Tractatus pluribus exposuimus.

Porrò circa præscriptam donationis insinuationem id notandum est, quod donatio ultra *500. solidos* citra insinuationem facta tantum quoad excessum invalidetur, & hic locum inveniat regula juris, quod *utile per inutile non debeat vitari*, cum unum ab altero separari possit. *l. 36. §. 3. C. h. t. Nov. 162. cap. 1. §. 2.* Requiritur autem hæc insinuatio non tantum in donatione pecuniæ numeratæ, sed etiam in liberali remissione certi alicujus debiti *cessione, pacto de non petendo* &c. quia etiam istæ remissiones, cessiones &c. lædere possunt donantem, & legis finem evertere. Clar. *quest. 16.*

Valere donationem omnium bonorum nullatenus dubito, quia hæc facultas disponendi de re inest ipsi dominio, & cuilibet donare naturaliter permixtum est. *§. 40. Inst. de R. D.* nec textum reperire est; qui hanc facultatem restringat, quin potius illimitate eam esse permissam eruitur ex *l. 35. §. 4. § 5. C. h. t. l. 8. C. de revoc. donat. l. 2. C. de offic. testam.* excipe, nisi talis donatio in fraudem legis facta esset. *l. 16. §. 1. ff. de jur. Patron.* aut iis, quibus legitima debetur, præjudicet. Et ita sentiunt Bachov. ad Treutl. *Vol. 2. disp. 19. thes. 5. lit. C. § D.* Gail. *lib. 2. observ. 11. n. 10.* Knipschild *de fideicommiss. famil. cap. 6. n. 18.*

Quod verò profusa ejusmodi donatio facultatem testandi auferat (id quod potissimum AA. fundamentum est) non officit. Testari enim non est actus *necessitatis*, sed *voluntatis*. Deinde illi tantum actus prohibentur à jure, qui *directè* libertatem & facultatem

tem

rem testandi adimunt *l. 15. C. de Pact.* quod non fit per donationem, sicut nec per arrogationem, Religionis professionem, quæ permittuntur à jure, et si consequenter testamenti factio amittatur.

- 27 Sub donatione omnium bonorum, an quoque bona futura veniant, quaeritur? Probabilius negatur, quia donatio est stricti juris, ideòque in donatione omnium bonorum, non veniunt futura, nisi eorum specialis mentio facta fuerit. Et licet contrarium in *pignore* obtineat, ut bona tam praesentia quam futura in hypotheca generali censeantur oppignorata, idipsum tamen jure singulari receptum est. *l. ult. C. quæ res pign.* unde ad consequentiam trahi non debet. Præterea in donatione omnium bonorum majus vertitur donatoris periculum, quam in hypotheca, nam solutione debiti omnia bona liberantur, donatio verò irrevocabilis est.
- 28 De jure Donatarii id juris est, quod habeat sibi obligatum donatorem ad

rem donatam tradendam, quo nomine datur ei, ejusque hæredibus *condictio ex lege*, nimirum *l. 35. §. ult. C. h. tit.* contra donantem, & ejus hæredes, ut præstetur, quod promissum est. Ad hoc autem, ut efficaciter donantem convenire valeat, donatio debuit fuisse acceptata *l. 55. ff. de O. & A.* unde, si donatio facta sit absenti, ante acceptationem donatarii vel per se, vel per alium mandato instructum, nec dominium acquiritur, nec ulla obligatio vel naturalis, vel civilis oritur. *l. 10. §. 19. §. 2. ff. h. t.* Aliud quippe est *donare*, aliud *promittere*, aliud *polliceri* strictè loquendo. *Promissio* enim fit ordinariè ad preces alterius, *Pollicitatio* sponte ac ultro, *Donatio*, cum res traditur, aut saltem verbalis oblatio acceptatur. Peculiare id est in Ecclesia, cui etiam ignoranti, & absenti donari potest, eo effectu, ut dominium rei donatæ ipso jure ocyus in eam transeat, quia DEO similis donatio fieri censetur, qui statim acceptat. Vid. *l. 23. C. de SS. Eccles.*

§. IV.

Ex quibus causis Donatio inter vivos revocari possit?

SUMMARI A.

29. Ex quinque causis donatio revocari potest. 30. Circa ultimam causam dicimus, hoc non procedere in donatione Ecclesiæ facta. 31. An donatio ex hoc capite, quod donatarius alimenta neget donatori egestate presso, revocari possit? negativè respondemus. 32. Donatio remuneratoria ob insperatam natiuitatem liberorum non revocatur. 33. Sicut nec donatio Ecclesiæ facta. 34. Extra hos casus liberi postea nati dant locum revocandæ donationi. 35. Ad *l. ult. C. de revoc. donat.* respondetur. 36. Donatio etiam revocatur, si fuerit inofficiosa. 37. Solvitur oppositio. 38. Regulariter donatio ab hærede donatoris revocari nequit.

29 **Q**uanquam donatio legitimè facta ne quidem recripto Principis revocari possit *l. 5. C. de revocand. donat.* quinque tamen causæ in *cap. fin. b. t. § l. fin. C. de revoc. donat.* proditæ sunt, quibus res donata, siquidem tradita fuit, repeti, aut donatarius petens per exceptionem repelli potest. Sunt autem quatuor causæ ingratitude. I. Si donatarius graves, & atroces injurias in donantem effundat. II. Si manus impias donatori inferat. III. Si grave damnum in patrimonio donatoris causaverit. IV. Si ejus vitæ infidias struxerit, quibus in *cit. l. ult. C. de revoc. donat.* V. Additur causa, si scilicet donatarius modo, vel oneri adjecto non satisfecerit, ut tunc quoque revocari possit donatio, si scilicet fuerit
30 *privata*, non item, si facta Ecclesiæ sit, quæ propter *modum* non impletum neutiquam revocari potest, sed tunc ad impletionem modi duntaxat agitur, ratio est, quod talis donatio principaliter *causâ pietatis in DEUM* facta præsumatur, non verò propter *onus adjectum*, & ideo cessante hujus præstatione manet tamen adhuc pia donatoris affectio, propter quam ad impletionem modi tantum, non verò donationis revocationem agitur. Quòd si verò clausula commissi per expressum apposita fuerit, ut scilicet modo non adimpleto res donata repetatur, & donatori, vel alteri, quem ille nominaverit, applicetur, valebit revocatio, *cap. 6. §. un. b. t. cap. 4. de condit. apposit. l. 2. C. de condit. ob caus.* potest enim quilibet legem rei suæ in contrahendo dicere, quam voluerit, *l. 48. ff. de Pact. l. 10. C. eod. l. 3. C. de contrah. empt.*

31 Addunt aliqui AA. quintam ingra-

titudinis causam, ex qua donationem revocari posse autumant, si scilicet donatarius donatori egestate laboranti alimenta negaverit, quia videtur eadem constitutionis Justinianæ ratio tam in hac, quam in reliquis ibidem enumeratis ingratitude speciebus militare. Et ita sentiunt Panormit. ad *cap. ult. b. t. num. 3.* Jul. Clar. *quest. 43. V. quid ergo.* Sed melius negant Molina *disp. 281. num. 8.* Zoëf. in *Decret. ad b. t. num. 12.* & in *ff. num. 90.* & *seq. secundum* quos lex *pœnalis* (qualis est hæc lex donationis revocatoria) etiam ob paritatem, aut majoritatem rationis extendenda non est ad casus non expressos, id quod Perez ad *b. t. C. num. 8.* pulchra instantia confirmat ex *tit. 26. §. licet feud. 2.* ubi, si vassallus captiva dominum pecunia data liberare posset, sed omittit, propter hoc tanquam *omissionem*, non verò *commissionem* facti injuriosi feudo privari non potest; atqui etiam hic per *d. l. fin.* factum injuriosum ingrati donatarii requiritur, ergo propter solam omissionem præstationis alimentorum re donata privari non debet. Unde cum jura tantum eo casu succurrant donatori egenti, quo is à donatario convenitur, ut res donatas tradat *l. 30. ff. de re jud.* ut scilicet ultra, quam facere possit, non teneatur, ideo donatori consilium suggerit Stryckius de *cautel. contract. sect. 3. cap. 9. §. 8.* ut donator, antequam rem tradat, per speciale pactum sibi in casum supervenientis inopiæ reservet alimenta ex bonis donatis, quamvis alii sint, qui talem donatarium officio judicis ad præstanda alimenta cogendum esse asserant.

Rursus quæritur, an ob insperatam 32

na-

nativitatem liberorum donatio antecederet à patre facta revocari possit? irrevocabilem dicit Fachinæus *lib. 3. cap. 89.* donationem remuneratoriam quia talis donatio, cum non nudæ liberalitatis exercendæ gratiâ, sed intuitu meritorum fiat, donatio propriè talis dici non videtur *l. 19. §. 1. ff. de Donat.* atque adeo odiosa *cit. l. ult. C. de revoc. donat.* constitutio ad eam extendi non debet.

33 Similiter alii excipiunt donationem Ecclesiæ, vel alteri causæ piæ factam. Panormit. ad *cap. ult. h. t. num. 5.* Clar. *quest. 23. n. 2.* Ecclesia enim vel locus pius pro filio habetur, & quod huic donatur, DEO, ac pro salute animæ donatum censetur, & ideo æquè favorabilis censetur, ac causa filiorum. *Auth. si qua mulier C. de SS. Eccles.* Accedit, quod *l. 8. C. de revoc. donat.* tanquam Civilis Ecclesiæ ob defectum jurisdictionis ligare non potuerit. Et hæc quidem de rigore juris fortassis ita se habent, de æquitate tamen, & obligatione honestatis talem donationem, natis postea liberis, revocari posse tenent Molina, Lessius, Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 12. n. 20.* & alii communiter per *cap. ult. C. 17. Q. 4.* ob causam verò ingratitude à Prælato commissæ donatio Ecclesiæ facta revocari nequit, quia talis donatio DEO facta censetur, qui nunquam est ingratus, & aliàs vulgatum in jure, quod Prælati delictum in Ecclesiam redundare non debeat. Clar. *quest. 21. num. 5.* Zoëf. *hic num. 97.* ubi ita limitat, ut, si fructus rei donatæ ad mensam Prælati spectarent, eosdem ad tempus vitæ revocari posse.

34 Extra hos casus igitur quæritur.

An ab eo donatio magnæ quantitatis revocari possit, qui postea liberos suscepit? id equidem de Patrono in libertos liberali in *l. 8. C. de revoc. donat.* ita statutum est, ut is in casum nascentium postea liberorum donationem revocare possit. An verò hæc constitutio ad quoscunque alios parentes spectet, ut, si quidpiam extraneo donent, susceptis postea liberis rem donatam repetere valeant, non una omnium est sententia. Communior tamen hanc extensionem sustinet, ut videre est apud Tiraquell. ad *d. l. 8. C. de revocand. donat. in Præfat.* Fachin. *lib. 3. cap. 85.* Mynsing. *cent. 5. observ. 63. & 64.* moventur hoc argumento quod ratio *d. l.* æque in uno ac altero casu militet, nempe tacita, ac præsumpta donatoris voluntas, qui sub illa tantum conditione donasse censetur, si liberi non nascantur, quia utique verisimile non est, parentem liberis propriis antelaturum fuisse extraneum, si eos sibi nascituros putasset *arg. l. 30. C. de fideicomm. præsertim cum etiam aliàs Pater, & Patronus in jure æquiparentur. l. 1. §. 2. ff. si quis à parent. manumiss.*

Videri quidem posset, quod *cit. l. 8. 35* dispositio vel ideo ad parentes extendi nequeat, quod ipsa *d. l.* per subsequentem *l. 10. C. de revocand. Donat.* revocata fuisse censeatur, cum ibi Justinianus omnes donationes semel legitime factas illibatas & inconcussas sustineri velit. *Generaliter sancimus (sunt verba L.) omnes donationes lege confectas, firmas illibatasque manere, si non donationis acceptor ingratus circa donatorem inveniatur.* Verum ad hunc, & similes textus generales dicimus, quod leges particulares antèrius latas, si qua-

dam peculiari æquitate nitantur, non censeantur corrigere aut abolere, nisi singillatim exprimant, sed ibi illa juris maxima locum inveniatur, quod in generali concessione, & constitutione non veniant ea, quæ speciali mentione sunt digna. Esse autem ejusmodi leges, quæ se ex speciali æquitate commendant, si agatur de earum cassatione, speciali mentione dignas, vel ex eo patet, quod ipsi legislatores in omnibus rebus præ jure stricto præcipuam justitiæ, æquitatisque velint haberi rationem *l. 8. C. de jud.*

36 Donatio etiam revocari potest, si fuerit *inofficiosa*, hoc est, si *legitima* liberis salva non sit. *t. t. C. de inoffic. donat.* Non solum autem liberis contra parentes, sed & parentibus contra liberos inofficiose donantes jus hoc revocationis competit. *l. 4. C. de inoffic. donat.* quia hæc querela ad modum querelæ inofficiosi testamenti introducta est *l. ult. C. eod.* quæ pariter competit parentibus *l. 15. ff. de inoffic. testam.* Imò & fratri Germano *l. 4. §. ult. C. de inoffic. donat.* cui, si persona turpis instituta fuerit, querela inofficiosi testamenti competit *l. 27. ff. de inoffic. testam.* ut proinde & similis donatio resolvenda sit, non quidem in totum, sed pro parte *legitimæ*, ut constat ex *l. 2. §. 8. C. de inoffic. donat.* Fachin. *lib. 6. cap. 84.* Gail. *lib. 2. observ. 38. num. 15.* §. *observ. 116. n. 4.*

37 Obstat videtur *l. 87. §. 3. ff. de legat. 2.* ubi avia habens duos nepotes uni omnia sua bona donavit, & ibi dicitur, alterum nepotem posse revocare donationem pro *semisse*: ergo non tantum usque ad *legitimam* prædicta

revocatio fieri poterit. Resp. in hoc textu *semissem* non pro dimidia parte hæreditatis sumi, sed pro dimidia quartæ partis debitæ, quæ querelam inofficiosi excludit *arg. l. 7. C. de inoffic. donat.* ubi idem casus firmatur, nisi quod hic sit filius, ibi nepos. Vid. Tulden. *ad tit. C. de inoffic. donat. num. 3.*

Et hæc de causis, per quas donatio 38 à donatore revocari potest, non verò ejus hærede, quia jus hoc donatori tantum competit, & cum defuncto exspirat, quippe, qui per suam taciturnitatem injuriam illam remisisse censetur, *cap. fin. h. t. l. 1. C. de revocand. donat.* nisi prius lis cum defuncto contestata fuerit. *l. 13. ff. de injur.* vel donatarius dolose iudicium contra se institui impediverit, aut donator ingratitude ignoraverit, id quod insinuare videtur textus in *d. cap. ult.* in verbo *tacuit*, ut notat Panormit. vel morte præventus, aut aliter impeditus, revocare non potuerit, cum vellet. Panorm. *ibid. num. 7.* contra Zoësum *num. 104.* qui, quod hæc actio revocatoria oriatur ex delicto, negat hæredibus, vel contra hæredes dari ante *litem contestatam d. l. 13. ff. de injur.* & *l. 10. §. fin. ff. si quis caution. in jud.* Haunold. verò *tract. 9. cap. 2. num. 263.* in præfatis casibus hæredi quidem donatoris, non verò contra hæredem donatarii actionem istam revocatoriam dari concludit, quia videlicet argumentum à contrario sensu ex taciturnitate donatoris desumptum tantum procedit quoad hæredes donatoris, non verò donatarii. *d. l. 13. ff. de injur.* & *§. 2. Inst. de perpet. §. temp. act.* licet *n. 264.* teneat, etiam hæredem donatoris revocare posse illo

ca-

casu, quo donatarius primum post mortem commisisset, infamando v.g. aut gravamini imposto non satisfaciendo.

§. V.

Donatio mortis causâ peculiariter expenditur.

S U M M A R I A.

39. Donatio mortis causa describitur. 40. Potest incipere vel à traditione, vel à promissione, & quid inter utrumque modum intersit? 41. Donatio mortis causâ in quibus conveniat cum legato? 42. In quibus disconveniat? 43. Qui mortis causâ donare valeant? 44. Probabiliter talis donatio inter conjuges valet. 45. Tribus potissimum modis revocatur.

39 **D**onatio mortis causa (quam materiam hodie dum in viridi observantia esse, & requisita à jure civili in ejusmodi donationibus præscripta strictè adhuc observari testatur Stryck. in *us. mod. ad tit. de Donat. mort. caus. §. 1.*) dicitur illa, quæ fit ob suspensionem mortis imminentis, licet donator adhuc firmæ sit valetudinis *l. 3. §. seqq. ff. de mort. caus. donat. princ. Inst. b. t.* ideo donator clarè exprimere debet, quod *mortis causâ* donet, aliàs licet ægrotus & in extremis constitutus donet, donatio potius inter vivos facta fuisse præsumeretur *l. 42. ff. d. t.* ubi talis non tam mortis causâ, quàm moriens donâsse dicitur. Debet autem mortis mentio fieri in ipsis verbis *dispositivis*, & quidem vel cogitatione mortis *in genere*, hoc est; quando quis nullo præsentis periculi metu, sed sola cogitatione mortalitatis, sive mortis aliquando futuræ donat, & hæc donatio non expirat, dum donans in eadem voluntate perseverat, nisi fortè donatarius ante donatorem expiret. *l. 19. ff. de R. C.* vel fit mortis cogitatione *in specie* cum quis imminente periculo mortis com-

motus v.g. in navigatione superanda aut bello ineundo &c. unde huc pertinent illæ donationis formulæ: *dono tibi cum moriar*, vel *dono tibi, si in hoc periculo peream*, vel *in hoc morbo succumbam*. Stryck. *cit. tit. §. 2.*

Potest donatio hæc (uti aliæ) incipere vel à *traditione*, vel à *promissione*, & siquidem fiat traditio, rei donatæ dominium mox transit in donatarium, sed revocabiliter *l. 29. ff. de mort. caus. donat.* quando verò donatio ista incipit à *promissione*, tunc, quamdiu traditio non accedit, ne quidem revocabile dominium transfertur.

Donatio *mortis causâ* in multis convenit cum legato, & rursus in multis ab eodem discrepat. Convenit I. quod sicut legatum morte testatoris confirmatur ita hæc donatio post mortem primum donatoris suum effectum sortitur. *l. 23. ff. de mort. caus. donat. l. 37. §. l. fin. C. eod.* ita, ut sicut rei legatæ dominium post mortem testatoris ipso jure sine traditione ad legatarium transit *l. 80. ff. de legat. 2.* sic & donatæ. Covarruv. *in rubr. de testam. part. 3. num. 16.* si tamen acceptatio ante mortem

O o ;

tem

tem donantis ex parte donatarii accerserit; secus in fideicommissum commigraret, si praesenti, vel absentis per epistolam, vel nuntium adhibitis s. testibus facta esset per l. 75. §. 77. §. 26. ff. de legat. 2. Molin. tract. 2. disput. 287. num. 6. Clar. quest. 5. II. Convenit cum legato, quod utrumque s. testes requirat §. ult. Inst. de fideicommiss. l. 22. C. de fideicommiss. l. fin. C. de mort. caus. donat. III. Quod in donatione mortis causa tam parum insinuatione judiciali opus sit, ac in legato per l. 4. C. de mort. caus. donat. nam donans non laeditur, cum hanc donationem semper revocare possit. IV. Quod utrobique sit locus falcidia l. 2. C. d. t. l. 5. C. ad leg. falcid. & utrumque jus accrescendi agnoscat l. un. §. 14. C. de caduc. tollend. & denique quod eodem modo donatio mortis causa, quo legatum, revocetur.

⁴² Differt e contra donatio mortis causa à legato, I. quod illa consensu duorum perficiatur, istud solius testatoris voluntate nitatur, & quod donator sibi possit hanc legem ponere, ne sibi liceat revocare l. 13. §. fin. ff. de mort. caus. donat. non verò ille, qui legat. l. 12. ff. de legat. 3. II. Quod donatio confirmetur morte donantis independenter ab aditione hereditatis, dummodo prius fuerit acceptata, ut dicitur in l. 5. §. 17. ff. de his, quae ut indign. III. Quod in donatione tempus mortis tantum inspicatur, an quis capere possit. l. 22. ff. de mort. caus. donat. secus ac in legatis l. 4. Inst. de hered. qualit. §. differ. IV. Quod legatum praestetur ab herede, donatio vero mortis causa à defuncto praestari queat. V. Quae donata sunt, non revocantur propterea, quod temere quis testamentum impugnaverit d. l. 5. §. 17. ff. de his, quae ut indign.

Vid. Bœhmer. introd. ad jus Digest. ad tit. de mort. caus. donat. n. 111.

Donare mortis causa possunt omnes, ⁴³ qui testamentum facere l. 25. ff. de mort. caus. donat. l. 32. §. 8. ff. de Donat. int. vir. quae regula (ait Stryck. cit. tit. §. 3.) affirmativè rectè procedit. Ast negativè non valet illatio, ut, qui nequit condere testamentum, nec mortis causa donare queat, quod patet in filiofamilias, qui quoad peculium profectitium, & adventitium, etiam consentiente patre, testari nequit. l. 6. princ. ff. qui testam. facer. potest tamen cum consensu patris de utroque peculio donare mortis causa l. 25. §. 1. ff. de mort. caus. donat. l. 7. §. 4. ff. de Donat. quin, quod de peculio adventitio extraordinario, ubi nullum patris vertitur interesse, etiam sine ejus consensu mortis causa donare possit, probabilius censet Stryck. ad h. t. §. 3. & responso suae facultatis confirmat.

Inter conjuges donatio mortis causa ⁴⁴ probabilius prohibita non est per l. 9. §. ult. ff. de donat. inter vir. quia scilicet donationis hujus eventus ad illud tempus excurrit, quo vir & uxor esse desinunt. Confirmatur I. ex l. 27. ff. de mort. caus. donat. & l. penult. eod. ubi donatio sub hoc pacto, ut nullo casu revocetur, inter conjuges facta improbat ex hac ratione, quia non donatio mortis causa, sed inter vivos est. Confirmatur II. cui legari potest, ei etiam regulariter donari potest; atqui conjuges sibi invicem legare possunt. l. 15. §. 17. §. 37. ff. d. t. Gomez var. resolut. lib. 2. cap. 4. num. 18. Mynfinger lib. 2. observ. 33. Berlich. part. 2. conclus. 15. n. 6. Sanchez de matrim. lib. 6. disp.

disp. 10. contra Covarruv. part. 3. de testam. n. 2. Clar. quest. 9. n. 2. & alios.

45 Donatio ista tribus potissimum modis revocatur. I. Si donator, qui certi morbi, aut periculi intuitu donavit, convalescat, aut periculum evadat. *l. 19. ff. de R. C. §. 1. Inst. de Donat. l. 29. l. 35. §. 4. ff. de mort. caus. donat. & hoc etiam sine ulteriori voluntate declaratoria, quia deficit conditio, cui fuerat alligata donatoris intentio, tenebitur proinde in hoc casu donatarius in conscientia reddere rem donatam, & traditam, licet nec donator, nec hæres eum moneat, quia dominio ipso jure revocato possidet rem alienam. II. revocatur donatio, si donatarius ante donatorem moriatur. *§. 1. Inst. b. t. l. 23. §. 29. in fin. ff. de mort. caus. donat. l. 19. ff. de R. C.* quia, qui mortis causâ donat, se habere mavult, quàm eum, cui donat, magisque eum, cui donat, quàm hæredem suum *l. 1. ff. de mort.**

*caus. donat. l. 35. §. 2. ff. eod. Stryck. ad d. t. §. 7. in dubio, quando non constat, uter in communi v. g. naufragio præmortuus fuerit, donator, aut donatarius, pro valore donationis & in favorem hæredum judicandum esse, censet Covarruv. var. resolut. lib. 2. cap. 7. n. 5. per l. 32. §. 14. ff. de donat. inter vir. & uxor. §. l. 8. ff. de reb. dub. III. si donator pœnitentia ductus donationem revocet, quia donatarius nudam spem, quæ sæpe fallit *l. fin. C. de mort. caus. donat.* non verò jus aliquod perfectum consecutus est. *d. l. 19. ff. de R. C. l. 30. ff. de mort. caus. donat.* quo casu donatori competit condictio *causa data, causa non secuta*, qua etiam fructus à donatario interim percepti, saltem extantes, aut, quatenus locupletior factus est, condicuntur *l. 23. §. 30. ff. d. t. l. 12. ff. de condict. caus. dat.* vel poterit uti *rei vindicatione*. Haunold. cit. tract. num. 441.*

TITULUS XXV.

De Peculio Clericorum.

An tequam à contractibus ad testamenta, & successionem ab intestato progrediatur Decretalium Compiler, de Peculio Clericorum Rubricam præmittit, quò clarius evadat, qualiter Clerici de illo tam inter vivos, quàm in ultimis voluntatibus disponere valeant.

§. I.

Quid, & quotuplex sit Peculium Clericorum?

SUMMARIUM.

1. Quid sit peculium Clericorum? 2. Aliud est patrimoniale, aliud quasi patrimoniale, quo etiam referuntur redditus Capellanæ, & distributiones quotidiane. Et denique aliud vocatur profectitium. Pe-